CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Wiedza o społeczeństwie**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Forma/Formy arkusza:	EWOP-R0-100, EWOP-R0-200, EWOP-R0-300, EWOP-R0-400, EWOP-R0-Q00.
Termin egzaminu:	10 maja 2024 r.
Data publikacji dokumentu:	28 czerwca 2024 r.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	(G) 1. Podstawowe umiejętności życia w grupie. 4) Zdający wyjaśnia na przykładach, jak można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań grupy lub jak im się przeciwstawić.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
asertywność / postawa asertywna

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	3. Grupa społeczna. 1) Zdający przedstawia cechy i funkcjonowanie małej grupy społecznej […]. (G) 1. Podstawowe umiejętności życia w grupie. 4) Zdający wyjaśnia na przykładach, jak można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań grupy lub jak im się przeciwstawić.

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych skutków.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Skutek 1. (z perspektywy osoby mającej taką postawę)
Typ 1.: Taka postawa umożliwia ochronę przysługujących nam praw i budowanie poczucia własnej wartości.
Typ 2.: Taka postawa sprzyja aktywności, osiąganiu sukcesu i satysfakcji w życiu.

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. (Dz.U 2022, poz. 1698).

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Skutek 2. (z perspektywy grupy społecznej, w której taka osoba funkcjonuje)
Typ 1.: Taka postawa sprzyja prawidłowej komunikacji w grupie, a tym samym przyczynia się do budowania w niej trwałych więzi opartych na zaufaniu.
Typ 2.: Taka postawa zapobiega narastaniu konfliktów i agresji w grupie, ponieważ przeciwdziała manipulacji, zachowaniom nieszczerym i nieuczciwym.

Zadanie 2. (0–3)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2. Socjalizacja i kontrola społeczna. 1) Zdający porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców. 10. Edukacja w XXI w. 1) Zdający przedstawia rolę szkoły i edukacji nieformalnej we współczesnym społeczeństwie informacyjnym.

Zadanie 2.1. (0–2)

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch numerów i sformułowanie dwóch poprawnych uzasadnień.
1 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch numerów i sformułowanie jednego poprawnego uzasadnienia albo poprawne przyporządkowanie jednego numeru i sformułowanie poprawnego uzasadnienia tego przyporządkowania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Socjalizacja pierwotna – rysunek 1.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Rysunek odnosi się do klasycznej strategii nauczania (dorośli uczą dzieci), a jest to typowe dla socjalizacji pierwotnej.
Typ 2.: Przez dzieci w toku tej socjalizacji nabywane są podstawowe umiejętności (tu: dodawanie) potrzebne w życiu społecznym.

Socjalizacja odwrócona – rysunek 2.
Uzasadnienie – Rolę „nauczyciela” odgrywa osoba znacznie młodsza (mniej doświadczona życiowo), ale bieglejsza w nowych technologiach.

Zadanie 2.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Przykładowa odpowiedź
Socjalizacja wtórna polega na uzupełnieniu (modyfikowaniu) efektów socjalizacji pierwotnej, dzięki czemu przystosowuje jednostkę do życia w społeczeństwie. Socjalizacja odwrócona zatem jest jedną z możliwości socjalizacji wtórnej, ponieważ osoba dorosła nabywa nowe umiejętności.

Zadanie 3.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. 3) Zdający wyjaśnia, co to jest anomia, omawia jej przyczyny i skutki.

Zasady oceniania
1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
A

Zadanie 3.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. 3) Zdający wyjaśnia, co to jest anomia, omawia jej przyczyny i skutki. 41. Globalizacja współczesnego świata. 1) Zdający przedstawia wieloaspektowy charakter procesów globalizacji […].

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Typ 1.: Globalizacja jest przyczyną zjawiska opisanego w tekście, ponieważ związane z nią, pogłębiające się, skomplikowane i nieprzejrzyste powiązania gospodarcze, polityczne i kulturowe prowadzą do zmian społecznych, grożą załamaniem porządku społecznego i wzrostem poczucia niepewności w społeczeństwie.
Typ 2.: Globalizacja ułatwia przenikanie się kultur, co może skutkować przejmowaniem przez społeczeństwa norm dotąd obcych, a w konsekwencji – sprzecznością między różnymi wzorami zachowań.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. 1) Zdający porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów. 2) Zdający wyjaśnia, dlaczego w Europie integracja imigrantów z państw pozaeuropejskich rodzi trudności […].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument –
Typ 1.: Z punktu widzenia prawa francuskiego mniejszości etniczne lub narodowe nie istnieją, a zatem państwo nie może prowadzić wobec nich żadnej osobnej polityki, a więc także akcji afirmatywnej, pomocy w zachowaniu kultury mniejszościowej.
Typ 2.: W życiu publicznym obywatele traktowani są tak samo, co jednak oznacza uprzywilejowanie etnicznych Francuzów – to ich język jest językiem urzędowym, naucza się przedmiotów wyłącznie w tym języku (choć dopuszczalne jest nauczanie języka regionalnego jako dodatkowego).
Typ 3.: Akcentowana jest konieczność przyjęcia wartości Republiki, a więc wartości wytworzonych przez etnicznych Francuzów – ta konieczność akulturacji innych grup etnicznych bez polityki wobec mniejszości narodowych oznaczać może asymilację.

Kontrargument –
Typ 1.: Celem polityki Francji nie jest doprowadzenie do zaprzestania przez migrantów własnych praktyk kulturowych, czy rezygnacja z transmisji wiedzy i kompetencji w tym zakresie swym dzieciom.
Typ 2.: W życiu prywatnym obywatele Francji niebędący etnicznymi Francuzami mogą kultywować tradycje swojej mniejszościowej grupy etnicznej.

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. 1) Zdający przedstawia dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną. (G) 8. Naród i mniejszości narodowe. 1) Zdający wyjaśnia, […] czym obywatelstwo różni się od narodowości.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – (koncepcja narodu) polityczna.
Uzasadnienie – Koncepcja polityczna definiuje naród jako wspólnotę związaną ściśle z instytucją obywatelstwa danego państwa. Z tekstu wynika, że kwestie etniczne, kulturowe nie są przez władze Francji eksponowane i odnotowywane, np. w oficjalnych statystykach, a do narodu francuskiego nie należą tylko cudzoziemcy.

Zadanie 5. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	13. Opinia publiczna. 3) Zdający odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.

Zadanie 5.1. (0–1)

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – W przypadku obu pytań odsetek odpowiedzi twierdzących ogółu badanych jest niższy od odsetka odpowiedzi młodych respondentów: w 2021 r. 32% ogółu uważa że ma wpływ na sprawy kraju, a 50% – na sprawy swojego środowiska lokalnego, podczas gdy w przypadku młodzieży wartości te wynoszą – odpowiednio – 42% i 58%.

Zadanie 5.2. (0–1)

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
1. F
2. F

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 6. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	12. Społeczeństwo obywatelskie. 5) Zdający przedstawia zasady zakładania i funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – Prawo do 1,5% z podatku PIT mają organizacje mające status organizacji pożytku publicznego, a mogą go uzyskać organizacje pozarządowe. Organizacją pozarządową nie jest „państwowa jednostka organizacyjna”.

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	13. Opinia publiczna. 3) Zdający odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. 16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. 1) Zdający charakteryzuje kulturę polityczną współczesnej Polski […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	13. Opinia publiczna. 3) Zdający odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. 16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. 5) Zdający charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – W tekście zostało przedstawione państwo opiekuńcze, a z wykresu wynika, że wyborcy Konfederacji są zwolennikami liberalizmu ekonomicznego.

Zadanie 8. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	36. Prawa człowieka. 3) Zdający rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne […]. 37. Ochrona praw człowieka w Polsce. 1) Zdający przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej […]. 2) Zdający rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo. (G) 8. Naród i mniejszości narodowe. 3) Zdający wyjaśnia, co to jest Polonia […]. (G) 23. Problemy współczesnego świata. 3) Zdający ocenia sytuację […] uchodźców we współczesnym świecie.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – przepis z art. 67.1.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Prawa socjalne, jak prawo do zabezpieczenia społecznego, nie przysługują w Polsce cudzoziemcom.
Typ 2.: Cudzoziemiec ubiegający się w Polsce o status uchodźcy z definicji nie jest obywatelem polskim, a w przytoczonym przepisie o osobach polskiego pochodzenia jest mowa także o cudzoziemcach.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. 6) Zdający wyjaśnia, czym jest referendum […]. (ZP) 2. Prawo i sądy. 3) Zdający […] interpretuje proste przepisy prawne.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Oba artykuły (art. 90 i art. 125.) stanowią o możliwości przeprowadzenia referendum, a nie – o jego konieczności.
Typ 2.: Referendum nie jest według przepisów jedyną drogą wprowadzenia określonego rozwiązania.

Zadanie 9.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. 6) Zdający wyjaśnia, czym jest referendum […]. (G) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. 4) Zdający wyjaśnia, podając przykłady, jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie […] krajowym […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne uzupełnienie trzech luk.
1 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch luk.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
1. bezpośredniej
2. Sejm RP
3. Prezydent RP

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 9.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	39. Polska polityka zagraniczna. 1) Zdający charakteryzuje główne kierunki polskiej polityki zagranicznej po 1989 r. […]. (G) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. 4) Zdający wyjaśnia, podając przykłady, jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie […] krajowym […].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B

Zadanie 10. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (G) Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	(G) 27. Gospodarka w skali państwa. 1) Zdający […] interpretuje dane statystyczne […]. 2) Zdający […] wyjaśnia, co to jest budżet państwa. 3) Zdający przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. P

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 11.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. 2) Zdający charakteryzuje krótko ustroje polityczne […] Stanów Zjednoczonych […]. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. 2) Zdający zarysowuje główne funkcje izby wyższej i niższej parlamentów w […] Stanach Zjednoczonych […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch luk.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. Stanach Zjednoczonych (Ameryki) / USA
2. Senat

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. 1) Zdający wymienia kompetencje Sejmu i Senatu […]. (G) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. 1) Zdający przedstawia zadania […] polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Poprawki do ustawy uchwalone przez Senat RP mogą zostać przez Sejm RP odrzucone bezwzględną większością głosów (zatem w Polsce zgoda drugiej izby co do wszystkich przepisów danej ustawy nie jest konieczna do tego, by ta ustawa weszła w życie).
Typ 2.: Uchwalenie przez Senat RP odrzucenia ustawy nie jest ostateczne – Sejm RP może odrzucić taką uchwałę Senatu RP bezwzględną większością głosów (zatem w Polsce zgoda drugiej izby na ustawę nie jest konieczna do tego, by ta ustawa weszła w życie).
Typ 3.: Ustawa zostaje przekazana do akceptacji Senatu RP dopiero wówczas, gdy zostanie przyjęta przez Sejm RP (zatem nie ma w Polsce rozwiązania, w myśl którego prace nad wniesionym projektem ustawy rozpoczynałyby się w drugiej izbie parlamentu).
Typ 4.: W zakresie ustawodawstwa w Polsce Sejm RP ma większe uprawnienia niż Senat RP, co jest inne niż w USA.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. 1) Zdający podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych […]. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. 1) Zdający wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. 1) Zdający wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa […]. 2) Zdający charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Uprawnienia księcia przedstawione w tekście są większe niż uprawnienia władcy w monarchii parlamentarnej.
Typ 2.: Uprawnienia księcia przedstawione w tekście są charakterystyczne dla monarchii konstytucyjnej.

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. 1) Zdający podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych […]. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. 2) Zdający charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Funkcje głowy państwa i szefa rządu są rozdzielone.

Zadanie 12.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. 1) Zdający podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych […]. 2) Zdający charakteryzuje krótko ustroje polityczne […] Szwajcarii […].

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Typ 1.: W systemie parlamentarno-komitetowym rząd jest komitetem wykonawczym parlamentu, natomiast w państwie, którego dotyczy tekst, mamy trójpodział władzy.
Typ 2.: W systemie parlamentarno-komitetowym rząd jest komitetem wykonawczym parlamentu, natomiast w państwie, którego dotyczy tekst, o kompetencjach czy składzie rządu decyduje książę.
Typ 3.: W systemie parlamentarno-komitetowym rząd jest komitetem wykonawczym parlamentu, natomiast w państwie, którego dotyczy tekst, zależność rządu od parlamentu jest znacznie mniejsza.
Typ 4.: System parlamentarno-komitetowy może występować tylko w republikach, a państwo opisane w tekście jest monarchią.
Typ 5.: W systemie parlamentarno-komitetowym funkcje głowy państwa sprawuje organ kolegialny, natomiast w państwie, którego dotyczy tekst, głową państwa jest jednoosobowo monarcha.
Typ 6.: W systemie parlamentarno-komitetowym naczelną rolę odgrywa parlament, natomiast w państwie, którego dotyczy tekst, pozycja parlamentu jest ograniczona na rzecz monarchy.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 13. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. 3) Zdający przedstawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; wskazuje, kto im podlega. 26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. 1) Zdający przedstawia konstytucyjne procedury […] zmiany ministrów. 31. Sądy i Trybunały. 1) Zdający przedstawia […] zadania […] Trybunału Stanu.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzupełnienie czterech luk.
1 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch lub trzech luk.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Przepis prawny	Nazwa rodzaju odpowiedzialności	Nazwa organu
Art. 156.1.	konstytucyjna / prawna	Trybunał Stanu
Art. 157.1.	polityczna / parlamentarna	Sejm RP

Zadanie 14. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	28. Samorząd terytorialny w Polsce. 2) Zdający przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego […]. (G) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. 1) Zdający wymienia najważniejsze zadania samorządu gminnego […]. 2) Zdający przedstawia sposób […] działania władz gminy, w tym podejmowania decyzji w sprawie budżetu.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

D

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 15. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. III. Współdziałanie w sprawach publicznych. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	34. Prawo administracyjne. 2) Zdający […] opisuje przebieg postępowania administracyjnego; 3) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji i postanowień organów administracyjnych (odwołanie, zażalenie, skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego […]). (ZP) 1. Młody obywatel w urzędzie. 5) Zdający wyjaśnia, co może zrobić obywatel, gdy nie zgadza się z decyzją urzędu.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – opis oznaczony literą B.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Do sądu administracyjnego można zaskarżyć decyzję, która jest już ostateczna, czyli po otrzymaniu decyzji od organu administracyjnego II stopnia w wyniku naszego odwołania.
Typ 2.: Opisy oznaczone literami A, C i D dotyczą decyzji wydanych przez organy administracyjne I stopnia. Od tych decyzji strony nie odwołały się jeszcze do organów administracyjnych wyższego stopnia.

Zadanie 16. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. 1) Zdający wymienia kompetencje Sejmu […]. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. 1) Zdający określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z […] władzą sądowniczą. 31. Sądy i Trybunały. 1) Zdający przedstawia sposób powoływania […] Trybunału Konstytucyjnego […].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A. Prezydent RP
B. Sejm (RP)

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 17.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	32. Prawo cywilne i rodzinne. 2) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa cywilnego (osoba fizyczna, […] zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych […]). 35. Obywatel wobec prawa. 1) Zdający odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go. (ZP) 2. Prawo i sądy. 3) Zdający […] interpretuje proste przepisy prawne.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń i sformułowanie dwóch poprawnych uzasadnień.
1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń i sformułowanie jednego poprawnego uzasadnienia albo poprawne ocenienie prawdziwości jednego stwierdzenia i sformułowanie jego poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

1. P

Uzasadnienie – Każda osoba od chwili urodzenia, bez względu na wiek, posiada zdolność prawną [art. 8.§1.], a więc może być podmiotem praw, w tym przypadku prawa własności / prawa do dziedziczenia.

2. F

Uzasadnienie – Aby móc samodzielnie rozporządzać przyznanymi środkami finansowymi, np. żeby dokonywać dużych inwestycji, należy posiadać pełną zdolność do czynności prawnych. Zgodnie z przytoczonymi przepisami takiej zdolności nabywa się na ogół z ukończeniem 18 lat (ewentualnie minimum 16 lat w sytuacji małżeństwa kobiety) [art. 10. i 11.].

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wskazuje […] kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów. 32. Prawo cywilne i rodzinne. 1) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne […]. (ZP) 2. Prawo i sądy. 4) Zdający […] wskazuje, w jakim kodeksie można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Kodeks cywilny

Zadanie 18.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	31. Sądy i Trybunały. 3) Zdający przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce […]. 33. Prawo karne. 4) Zdający podaje zasady wnoszenia apelacji […] w sprawach karnych. (ZP) 2. Prawo i sądy. 6) Zdający przedstawia uczestników i przebieg procesu sądowego: cywilnego i karnego […]. (G) 15. Władza sądownicza. 1) Zdający przedstawia organy władzy sądowniczej, zasady, wedle których działają sądy (niezawisłość, dwuinstancyjność) i przykłady spraw, którymi się zajmują.

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne uzupełnienie trzech luk.
1 pkt – poprawne uzupełnienie dwóch luk.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
1. Sąd Okręgowy
2. Wydział Karny (Odwoławczy)
3. Sąd Rejonowy

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 18.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wskazuje […] kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów. 33. Prawo karne. 1) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa karnego (odpowiedzialność karna, przestępstwo a wykroczenie […]). 2) Zdający opisuje przebieg postępowania karnego […]. (ZP) 2. Prawo i sądy. 4) Zdający […] wskazuje, w jakim kodeksie można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

kpk – *Kodeks postępowania karnego*
kw – *Kodeks wykroczeń*

Zadanie 19.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZP) Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	36. Prawa człowieka. 3) Zdający rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne […]. 37. Ochrona praw człowieka w Polsce. 1) Zdający przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej […].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 19.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. III. Współdziałanie w sprawach publicznych. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. VI. (ZP) Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	35. Obywatel wobec prawa. 1) Zdający odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go. (ZP) 1. Młody obywatel w urzędzie. 4) Zdający uzyskuje informację publiczną na zadany temat w odpowiednim urzędzie. (ZP) 2. Prawo i sądy. 3) Zdający […] interpretuje proste przepisy prawne. (G) 18. Samorząd powiatowy i wojewódzki. 1) Zdający przedstawia sposób wybierania samorządu powiatowego […].

Zasady oceniania

2 pkt – dwa poprawne rozstrzygnięcia i sformułowanie dwóch poprawnych uzasadnień.
1 pkt – dwa poprawne rozstrzygnięcia i sformułowanie jednego poprawnego uzasadnienia albo poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie jego poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

1. Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – Zarząd powiatu nie pochodzi z wyborów powszechnych, więc nie dotyczy go przepis art. 3.1.3. (Można prosić o wgląd do protokołów z takiego posiedzenia, ale uczestnictwo w nim jest niemożliwe).

2. Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – Urzędnik w urzędzie gminy zatrudniony na stanowisku specjalisty jest osobą fizyczną niepełniącą funkcji publicznej, więc podlega ochronie prywatności [art. 5.2.].

** W odpowiedzi dotyczącej sytuacji 2. – o ile zdający założył w uzasadnieniu możliwość wykonywania przez specjalistę czynności związanych z pełnieniem funkcji publicznej – uznaje się za poprawne rozstrzygnięcie pozytywne lub warunkowe.*

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 20. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. 5) Zdający wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy w Euroazji. (G) 19. Relacje Polski z innymi państwami. 1) Zdający przedstawia najważniejsze kierunki polskiej polityki zagranicznej (stosunki z państwami Unii Europejskiej i […] relacje z sąsiadami).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P

Zadanie 21.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. 2) Zdający charakteryzuje […] kompetencje instytucji Unii Europejskiej (Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska […]). 3) Zdający wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne, oraz wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Komisja (Europejska)

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 21.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający wyjaśnia relację między prawem międzynarodowym (w tym unijnym) a prawem krajowym. 43. Integracja europejska. 1) Zdający omawia […] przebieg integracji europejskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne, oraz wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F

Zadanie 21.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. 1) Zdający omawia […] przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji). (G) 20. Integracja europejska. 1) Zdający przedstawia cele i etapy integracji europejskiej (traktaty rzymskie, traktaty z Maastricht, Nicei, Lizbony). 4) Zdający wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej […].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 21.4. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZP) Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. 3) Zdający charakteryzuje systemy ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy oraz Unii Europejskiej. (ZP) 6. Ochrona praw i wolności. 3) Zdający uzasadnia znaczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W systemie instytucjonalnym UE nie funkcjonuje Europejski Trybunał Praw Człowieka – jest to instytucja z systemu ochrony praw człowieka Rady Europy.

Zadanie 22.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. 1) Zdający charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu. 4) Zdający wyjaśnia, jak powstało NATO, jakie są jego cele i organy; wymienia najważniejsze operacje wojskowe Sojuszu.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – W konflikcie rozgrywającym się na terenie jednego z państw byłej Jugosławii żadne z ówczesnych państw członkowskich NATO nie było bezpośrednio zagrożone – żadne z państw postjugosłowiańskich nie było wówczas członkiem NATO.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 22.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. 3) Zdający omawia na przykładach […] sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami. 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. 6) Zdający rozważa możliwości prowadzenia […] interwencji pokojowych na obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne; 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. 1) Zdający charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. F

Zadanie 23.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. 3) Zdający omawia na przykładach przyczyny […] długotrwałych konfliktów między narodami.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przyporządkowanie nazwy i numeru.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Katalonii / B
3

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Zadanie 23.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. 1) Zdający przedstawia […] zasady prawa międzynarodowego […].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Zasada prawa międzynarodowego, z którą byłoby sprzeczne ogłoszenie niepodległości Katalonii, to zasada integralności terytorialnej.
Typ 2.: Zasada prawa międzynarodowego, z którą byłoby sprzeczne ogłoszenie niepodległości Katalonii, to zasada nienaruszalności granic.

Zadanie 24. (0–12)

Zasady oceniania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **12 PKT** Zdający w pełni scharakteryzował cztery istotne dla danego tematu aspekty zagadnienia. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **8 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) albo – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **4 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) albo – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 PKT Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 pkt nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Temat 1.

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. 5) Zdający wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. 17. Systemy partyjne. 4) Zdający opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej […]. 5) Zdający wyjaśnia znaczenie progu wyborczego […]. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce. (ZP) 1. Młody obywatel w urzędzie. 3) Zdający podaje formalne warunki, jakie spełnić musi obywatel, by wziąć udział w wyborach. (G) 7. Wyborcy i wybory. 2) Zdający wymienia zasady demokratycznych wyborów […]. (G) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. 2) Zdający przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy […]. (G) 18. Samorząd powiatowy i wojewódzki. 1) Zdający przedstawia sposób wybierania samorządu powiatowego i wojewódzkiego […].

Aspekty tematu:
1) organizacja wyborów:
– zarządzanie wyborów parlamentarnych – Prezydent RP, prezydenckich – Marszałek Sejmu RP, samorządowych – Prezes Rady Ministrów RP;
– wybory przeprowadza PKW, a głosujemy w obwodowej komisji wyborczej na karcie do głosowania; musi być zapewniona tajność głosowania;
– stwierdzanie ważności wyborów organów centralnych przez Sąd Najwyższy, organów samorządowych – przez właściwy sąd okręgowy;

2) zasady wyborcze:
– powszechność – czynne prawo wyborcze ograniczone cenzusem wieku (18 lat); pozostałe ograniczenie rzadkie – związane z pozbawieniem praw orzeczeniem sądu; prawo czynne dla obywateli RP, a w przypadku wyborów organów samorządu gminnego mają je i inni zamieszkali na jej terytorium obywatele UE; bierne prawo wyborcze – cenzus wieku albo na tym samym poziomie, albo wyższy, np. 21 lat (Sejm RP), 25 (wójt), 30 (Senat RP), 35 (Prezydent RP);

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

– bezpośredniość oznacza, że decyzja o ostatecznym składzie organu przedstawicielskiego należy do wyborcy, który oddaje swój głos, nie korzystając z żadnych ciał pośredniczących; nie kolidują z tą zasadą wprowadzone alternatywne metody głosowania, także przez pełnomocnika;
– równość oznacza, że wszystkie głosy powinny mieć taką samą siłę, a formalnie pojmowana oznacza, że wszyscy obywatele dysponują taką samą liczbą głosów; równość formalnie pojmowana w każdych wyborach, ale w wyborach do Senatu RP nie ma takiej samej siły głosu (nadreprezentacja obszarów peryferyjnych, z mniejszą gęstością zaludnienia);

3) specyfika ordynacji proporcjonalnej:
– stosowana w wyborach do Sejmu RP, sejmików województw, rad powiatów i rad gmin powyżej 20 tys. mieszkańców;
– okręgi wyborcze wielomandatowe różnej wielkości, np. w wyborach do Sejmu RP od 7-mandatowych po 20-mandatowe w Warszawie;
– przeliczanie głosów na mandaty metodą d'Hondta (mandaty otrzymują listy komitetów z kolejnymi najwyższymi ilorazami) – metodą korzystną dla większych ugrupowań politycznych;
– klauzula zaporowa 5%, a w wyborach do Sejmu dodatkowa wartość progu dla koalicji – 8%;
– personalizacja wyborów – głosowanie na kandydata na liście, mandaty przeznaczone dla listy otrzymują kandydaci z najwyższą liczbą głosów;

4) specyfika ordynacji większościowej:
– okręgi wyborcze jednomandatowe;
– ordynacja z większością bezwzględną stosowana w wyborach organów wykonawczych – Prezydenta RP oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast; jeśli w głosowaniu nikt nie otrzyma bezwzględnej większości głosów, przeprowadza się kolejne głosowanie (tzw. II tura), w którym biorą udział dwaj kandydaci z najlepszymi wynikami z pierwszego głosowania;
– ordynacja z większością względną stosowana w wyborach do Senatu RP oraz rad gmin do 20 tys. mieszkańców; mandat otrzymuje w okręgu ten kandydat, który uzyskał największą liczbę głosów (a w przypadku remisu przeprowadza się losowanie).

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Temat 2.

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. VI. (ZP) Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	27. Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego. 1) Zdający omawia kompetencje Najwyższej Izby Kontroli i ocenia jej znaczenie dla funkcjonowania instytucji publicznych. 2) Zdający przedstawia uprawnienia i sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich. 5) Zdający wymienia podstawowe zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji […]. (ZP) 6. Ochrona praw i wolności. 2) Zdający opisuje sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich […].

Aspekty tematu:

1) status, sposób powołania i kompetencje Najwyższej Izby Kontroli:
– NIK jest naczelnym organem kontroli państwowej; podlega Sejmowi RP (coroczne sprawozdanie z działalności), jest organem niezależnym od władzy wykonawczej;
– Prezes NIK jest powoływany przez Sejm RP za zgodą Senatu RP, na 6 lat i może być ponownie powołany tylko raz;
– NIK kontroluje działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności, celowości i rzetelności;
– NIK może kontrolować działalność organów samorządu terytorialnego, komunalnych osób prawnych i innych komunalnych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności i rzetelności (szczególnie wykorzystania dotacji i subwencji z budżetu państwa);
– NIK może kontrolować z punktu widzenia legalności i gospodarności działalność innych jednostek organizacyjnych i podmiotów gospodarczych w zakresie, w jakim wykorzystują one majątek lub środki państwowe lub komunalne;
– NIK przedkłada Sejmowi RP informacje o wynikach kontroli, wnioski i wystąpienia, określone w ustawie, przedstawia Sejmowi RP coroczne sprawozdanie ze swojej działalności;
– NIK przedkłada Sejmowi RP opinię w przedmiocie absolutorium dla Rady Ministrów;

2) status, sposób powołania i kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich:
– RPO stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji; jest w swojej działalności niezawisły, niezależny od innych organów państwowych i odpowiada jedynie przed Sejmem RP;
– RPO jest powoływany przez Sejm RP za zgodą Senatu RP, na 5 lat;
– RPO corocznie informuje Sejm RP i Senat RP o swojej działalności oraz o stanie przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela;

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

– RPO ma możliwość badania, czy na skutek działania lub zaniechania organów, organizacji lub instytucji, obowiązanych do przestrzegania i realizacji wolności i praw człowieka i obywatela, nie nastąpiło naruszenie prawa, a także zasad współżycia społecznego i sprawiedliwości społecznej;
– RPO działa w przypadku łamania praw i wolności z własnej inicjatywy lub na wniosek skarżącego; ma możliwość kierowania do właściwych organów wystąpienia problemowego wówczas, gdy rozpatrywane sprawy indywidualne wskazywały na utrwalającą się po stronie organów i instytucji praktykę stosowania prawa w sposób, który narusza prawa lub wolności, a także wówczas, gdy rozpoznawane przez Rzecznika sprawy wskazywały, iż źródłem naruszeń praw jednostki jest nie wadliwe stosowanie prawa, lecz wadliwość samego prawa;
– RPO może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności przepisów ustawy z *Konstytucją RP* oraz ma możliwość przystąpienia do postępowania przed Trybunałem wszczętego w wyniku złożenia skargi konstytucyjnej
– RPO ma prawo wnosić kasację lub skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, w celu zapewnienia jednolitości orzecznictwa sądowego – w związku z ujawnionymi rozbieżnościami w orzecznictwie sądów powszechnych – ma możliwość skierowania pytania prawnego do SN;
– RPO ma prawo wszczynać postępowanie w sprawach cywilnych, administracyjnych oraz brać w nich udział;

3) status, sposób powołania i kompetencje Rzecznika Praw Dziecka:
– RPD stoi na straży praw dziecka; jest w swojej działalności niezależny od innych organów państwowych i odpowiada jedynie przed Sejmem RP;
– RPD jest powoływany przez Sejm RP za zgodą Senatu RP, na 5 lat;
– RPD corocznie informuje Sejm RP i Senat RP o swojej działalności oraz uwagi o stanie przestrzegania praw dziecka;
– RPD podejmuje działania mające na celu zapewnienie dzieciom pełnego harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem ich godności, podmiotowości oraz działania zmierzające do ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją, zaniedbaniem oraz innym złym traktowaniem;
– RPD działa w przypadku łamania praw i wolności z własnej inicjatywy, biorąc pod uwagę informacje od obywateli lub organizacji wskazujące na naruszanie praw lub dobra dziecka;
– RPD ma prawo zbadać każdą sprawę na miejscu oraz żądać od organów i instytucji złożenia wyjaśnień w danej sprawie;
– RPD może zwracać się do właściwych organów i instytucji o podjęcie działań na rzecz dziecka z zakresu ich kompetencji; przedstawia im wnioski zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony praw i dobra dziecka oraz usprawnienia trybu załatwiania spraw w tym zakresie;
– RPD ma prawo wnosić kasację lub skargę kasacyjną, żądać wszczęcia postępowania administracyjnego, cywilnego oraz wziąć udział w toczących się postępowaniach cywilnym i w sprawach nieletnich oraz sądowo-administracyjnym na prawach prokuratora;
– RPD ma prawo żądać wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa (przez uprawnionego oskarżyciela) oraz wystąpić z wnioskiem o ukaranie w postepowaniu w sprawach o wykroczenia;
– RPD upowszechnia prawa dziecka oraz metody ich ochrony; ma prawo zlecać przeprowadzanie badań oraz sporządzanie ekspertyz i opinii;

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

4) status, sposób powołania i kompetencje Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji:
– KRRiT jest organem właściwym w kwestii radiofonii i telewizji, stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji; organom uczestniczącym w nominacji corocznie przedkłada sprawozdanie, a odwołanie Rady jest możliwe przy nieprzyjęciu tego sprawozdania przez obie izby parlamentu oraz potwierdzeniu przez Prezydenta RP;
– członkowie KRRiT są powoływani przez Sejm RP (dwóch członków), Senat RP (jedna osoba) i Prezydenta RP (dwóch członków) na 6 lat;
– KRRiT kształtuje właściwy porządek prawny w zakresie mediów – wydaje rozporządzenia, a w sprawach indywidualnych podejmuje uchwały;
– KRRiT w porozumieniu z premierem projektuje kierunki polityki państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji; opiniuje projekty aktów prawnych w dziedzinie radiofonii i telewizji;
– KRRiT określa warunki prowadzenia działalności przez dostawców usług medialnych, rozstrzyga w sprawach koncesji na rozpowszechnianie programów; kontroluje działalność dostawców medialnych; uznaje o statusie nadawcy społecznego;
– KRRiT organizuje badania treści i odbioru usług medialnych; inicjuje kształcenie kadr w dziedzinie radiofonii i telewizji; organizuje współpracę z innymi podmiotami krajowymi i zagranicznymi w sferze radiofonii i telewizji;
– KRRiT ustala opłaty abonamentowe; upowszechnia edukację medialną.
– (część kompetencji z powoływaniem zarządów telewizji publicznej i radia publicznego przekazano w 2016 r. Radzie Mediów Narodowych; na przełomie 2023 i 2024 r. przeprowadzono kolejne zmiany realne w tym zakresie).

Temat 3.

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. (ZR) Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. 2) Zdający charakteryzuje na przykładach najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami. 6) Zdający rozważa możliwości prowadzenia akcji humanitarnych, współpracy rozwojowej oraz interwencji pokojowych na obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne; 8) Zdający przedstawia inicjatywy na rzecz pokoju […]. 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. 1) Zdający charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu. 2) Zdający opisuje cele i metody działania ONZ oraz kompetencje jej organów (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, Rada Gospodarcza i Społeczna).

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/

Aspekty tematu:
1) organy ONZ działające na rzecz pokoju:
– podstawową instytucją odpowiedzialną za utrzymanie pokoju Rada Bezpieczeństwa; skład (członkowie stali: USA, ChRL, Rosja, Wielka Brytania i Francja oraz niestali: wybierani na 2 lata przez Zgromadzenie Ogólne, według kryterium geograficznego, kilkukrotnie Polska);
– Sekretarz Generalny ONZ (wybierany na 5 lat przez Zgromadzenie Ogólne) także może angażować się w działania na rzecz pokoju, rozwiązania danego konfliktu;
– Zgromadzenie Ogólne – będące symbolem zasady równości państw – może przeprowadzać dyskusję nad każda sprawą dotyczącą utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, a także może udzielać zaleceń;

2) pozamilitarne możliwości ONZ w kwestii działalności na rzecz pokoju:
– Rada Bezpieczeństwa może pomóc w rozwiązaniu sporu międzypaństwowego, zalecić odpowiednią procedurę jego rozwiązania czy sposób załagodzenia; może na żądanie stron czynić zalecenia w celu pokojowego załatwienia sporu;
– Rada Bezpieczeństwa może doprowadzić do zupełnego lub częściowego przerwania stosunków gospodarczych innych państw z państwem agresora;
– Rada Bezpieczeństwa może doprowadzić do zerwania stosunków dyplomatycznych innych państw z państwem agresora;
– Zgromadzenie Ogólne może udzielać zaleceń odnośnemu państwu lub państwom, albo Radzie Bezpieczeństwa, lub jednym i drugiej;

3) militarne możliwości ONZ w kwestii działalności na rzecz pokoju:
– Rada Bezpieczeństwa może zdecydować o użyciu siły w rozwiązaniu konfliktu, a państwa powinny taką rezolucję wykonać; może też dać mandat na przeprowadzenie operacji zbrojnej siłom zbrojnym danej organizacji, np. NATO;
– Rada Bezpieczeństwa może zdecydować o wprowadzeniu sił bezpieczeństwa – tak wojska, jak i policji – podtrzymujących pokój;
– Rada Bezpieczeństwa może zdecydować o wprowadzeniu własnej administracji na danym terenie, a zatem możemy mieć nawet do czynienia z ustanowieniem międzynarodowego protektoratu;

4) przeszkody w działaniach na rzecz pokoju:
– działania związane z agresją podjętą przez jednego z członków stałych Rady Bezpieczeństwa a w związku z prawem weta takiego członka, nie mogą znaleźć w przypadku ONZ odpowiedniego rozwiązania, w XXI wieku dobrym przykładem są tu działania rosyjskie w Ukrainie;
– jest niemało opinii, że w świecie postzimnowojennym ONZ jest struktura skostniałą, nastawioną na *status quo*;
– prawo międzynarodowe i jego zasady, na których straży ma stać ONZ, nie zawsze będzie chronić mniejszości, strony konfliktu w wojnie domowej, np. sama interwencja humanitarna, interwencja w obronie praw człowieka, zachodziła albo bez mandatu ONZ, albo uznawano to za wewnętrzną sprawę danego państwa, czy też sprawy nie podejmowano.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie:
https://www.instytutkorepetycji.pl/arkusze-egzaminacyjne/